

**Samlede bilag
til opgaver til LæseRakettens historier
indskoling**

BILAG

Bilag 1: Bookbento

En Bookbento er en æstetisk, kreativ og visuel opstilling af genstande, som har relevans for historien og dens temaer. Nedenfor ses et eksempel på en Bookbento:

Bilag 2: Hvad bruger vi mest vand på?

Skriv tallene ind i skemaet.

1 for det du tror, vi bruger mest vand på, 2 for næstmest ... og til sidst 6 for det, du tror, vi bruger mindst på.

Aktivitet	Skriv tallene 1 - 6
Personlig hygiejne: bad, vaske hænder, børste tænder ...	
Tøjvask	
Toiletskyl	
Mad og drikke	
Opvask og rengøring	
Andet	

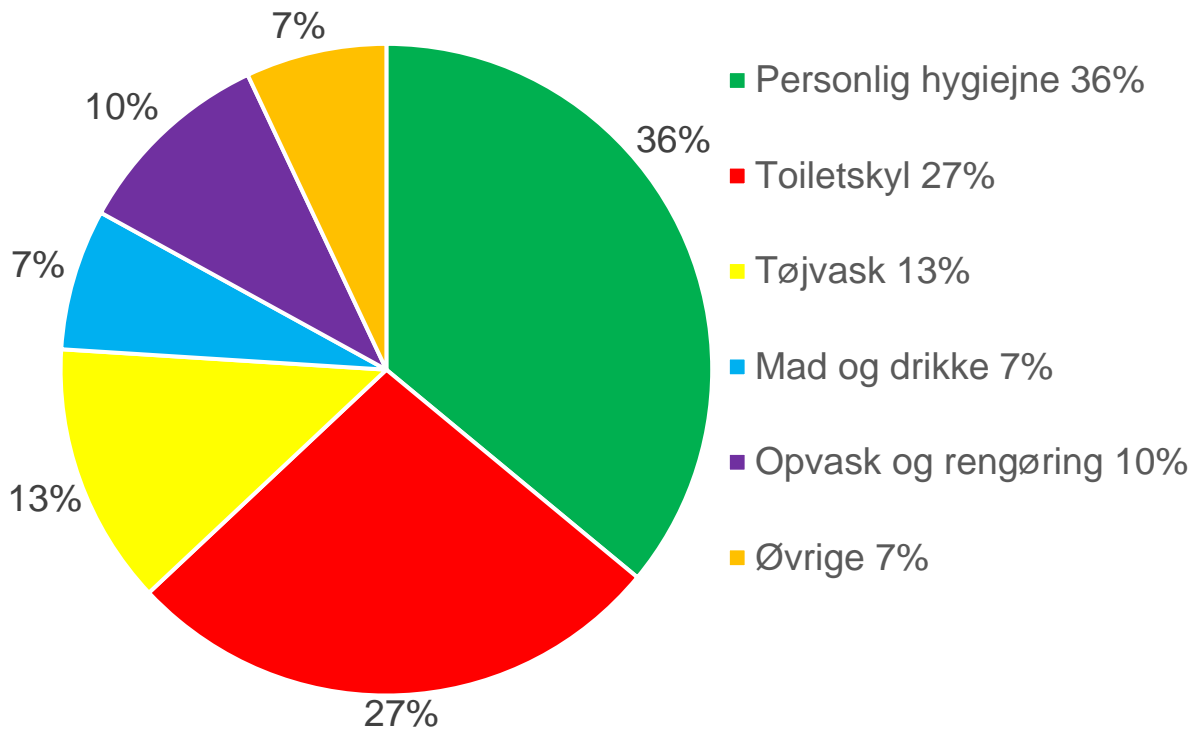
Hvor mange rigtige havde du? _____

- tjek i arket "Hvor meget vand bruger vi," og se, hvor mange rigtige du havde.

Bilag 3: Hvor meget vand bruger vi?

Hvad bruger vi vandet til i Danmark

Hvor mange liter vand bruger vi i hverdagen? Regn det ud:

I gennemsnit bruger en dansker 105 liter vand om dagen (tal fra 2021).

Fra procent til liter, sådan gør du: Diagrammet viser, at mad og drikke svarer til 7 %:
 $105 \times 7:100 = 7,35$ liter. Regn selv resten ud og udfyld skemaet:

Aktivitet	Skriv antal liter her
Personlig hygiejne: bad, vaske hænder...	
Tøjvask	
Toiletskyl	
Mad og drikke	
Opvask og rengøring	
Andet	

Bilag 4: Hent vand med Maximilla og vennerne

Du skal hente vand til dit eget forbrug af vand til "Opvask og rengøring" på én dag.

1. Du har en spand med plads til 2 liter. Hvor mange gange skal du fylde spanden for at have vand nok? _____
2. Brønden, du henter vand fra, ligger 200 meter fra skolen. Hvor mange meter skal du gå for at hente vand til opvask og rengøring? (Husk, at du starter med en tom spand ved skolen) _____
3. Hvor mange meter skal du gå for at hente vand til en hel dag? _____

Lav de samme udregninger, men hvor du bruger en spand med plads til 10 liter.

1. Hvor mange gange skal du fylde spanden for at have vand nok? _____
2. Hvor mange meter skal du gå for at hente vandet? _____
3. Hvor mange meter skal du gå for at hente vand til en hel dag? _____

Foto: Hans Bach

Bilag 5: Hvordan kan vi passe på vandet?

Vand bliver også kaldt for 'det blå guld' for at minde os om, at vi skal passe godt på det. Sammen med jeres egne forslag kan I kigge på de her ideer. De er fra et materiale, som hedder Vandakademiet: <https://cfu.via.dk/faglig-inspiration/naturfag/natur-teknologi/vand-akademiet-for-vandnoerder>

Det kan være svært at ændre på alting. Vælg for eksempel to eller tre ting, som I vil starte med. Er der forslag, som I kan snakke med jeres forældre om? Måske vil de være med.

PAS PÅ VANDET

Vi har kun vandet til låns

Sådan kan du passe på det blå guld:

- Brug en opvaskebalje, når du vasker op**
Det går meget vand til spilde, hvis du vasker op under en rindende vandhane.
- Kog maden i en gryde med låg**
Så udnytter du også dampen fra det varme vand, og der behøver ikke være så meget vand i gryden. Du sparer også strøm, fordi varmen ikke slipper ud af gryden.
- Tag brusebad i stedet for karbad**
Der går 200 liter vand til at fylde et badekar. Du bruger under det halve på et brusebad.
- Bad 15 minutter i stedet for 10 minutter**
Brusebad er dejligt, men er en vandsluger. På 10 minutter bruger du mellem 60 og 120 liter vand. På 5 minutter bruger du kun det halve.
- Luk for vandet, mens du børster tænder**
Der løber 8 liter ud i minuttet. Hvis du bruger et krus, bruger du i alt kun 1/4 liter.
- Hold øje med dryppende vandhaner og løbende wc**
Det er vandspild lige ned i kloakken. Dryppende vandhaner og løbende wc skal repareres med det samme.
- Vand kun grøntsager og bær**
Græsplænen skal nok klare sig uden.
- Vand med regnvand**
Regnvand kan opsamlles i store tønder fra tagets nedløbsrør.
- Genbrug vandet**
Vand kan bruges flere gange. Stueplanter har godt af kartoffelvand, som giver dem naturlig gødning.
- Sæt vand i køleskabet**
Så har du altid koldt vand ved hånden, og du behøver ikke lade vandet løbe, til det er koldt.
- Hold øje med hvor meget vand I bruger**
På vandmåleren kan du holde øje med, hvor meget vand I bruger derhjemme. Så bliver man opmærksom på, hvis man pludselig bruger mere, end man plejer.
- Fyld vaskemaskinen**
Vask med omtanke. Fyld vaskemaskinen helt op. Det sparer både vand og el.
- Brug ikke toiletet som en skraldespand**
Vatpinde, hår, plastic, affald, klude mv. kan tilstoppe kloakrør og kan give store problemer på rensningsanlægget.
- Beskyt miljøet og brug produkter mærket med fx Svanen eller Blomsten**
Se efter Svane-mærket eller Blomsten når I handler. På den måde er du med til at passe på miljøet, da du vælger de mest miljøskånsomme produkter.
- En sjat mindre**
Brug en sjat mindre af sæbe, shampoo, rengøringsmidler, skyllemiddel og opvaskemiddel. Ofte behøver vi slet ikke at bruge så meget, som vi har for vane. Hvis vi alle sammen bruger en sjat mindre, kan det gøre en stor forskel.
- Hæld ikke maling og kemikalier i vasken**
Maling og kemikalier kan være en stor belastning for rensningsanlægget at fjerne. Deponér det derfor altid på en genbrugsstation.

Bilag 6

Rig	Lige
Bange	Sorte Øjne
Ond	Stjæle
Silo	Vagt
Det gode liv	Kælder

Bilag 7: Fotos til litteraturkuffert

Frilæsning

Mabuyu-slik

Majs

Bønner

Vand

Kenyas flag

Bold

Bål

Ugali

Geder

Tørke

Familie

Bilag 8: Lav forsøg med en have i vindueskarmen

I skal lave forsøg med tørke, regn og varme i en lille have i vindueskarmen.

Det skal I bruge:

- Karsefrø
- 4 bakker / underkopper pr. gruppe
- 1 skål pr. gruppe
- Vat og husholdningsfilm
- Målebæger
- En spiseske og en teske
- En vindueskarm
- Papir / klistermærke / skilte

Læg lige tykke lag vat i bunden af fire bakker og en skål. Kom vand på vattet, så det hele er fugtigt men ikke drivende vådt. Giv hver bakke et nummer fra 1-4 og skålen nummer 5, så I kan kende forskel på dem.

Forsøg med regn, tørke og drypvanding

Bakke nummer 1 og 2: Strø lige mange karsefrø ud på vattet.

Bakke nummer 3: Læg 12 frø med god afstand fordelt ud på bakken.

Bakke nummer 4: Læg 8 frø for sig på den ene halvdel og strø flere frø på den anden halvdel.

Skålen, nummer 5: Læg lige så mange karsefrø som i bakke 1 og 2. Pak nu skålen ind i husholdningsfilm. Prik forsigtigt små huller i filmen med en tandstik eller gaffel, så der kun kan komme lidt luft ind.

Sæt bakkerne ved siden af hinanden i vindueskarmen. Pas jeres have hver dag efter forklaringerne på næste side.

Vanding:

Bakke 1: Regntiden kommer – vand rigeligt hver dag, så vattet er godt vådt.

Bakke 2: Regnen kommer ujævnt - vand lidt hver anden dag og meget de modsatte dage, sådan at vattet holdes fugtigt.

Bakke 3: Tørke - frøene får tre spiseskeer vand på dag 2 og 3, og kun én på dag 5 og 7.

Bakke 4: Tørke og drypvanding. Hvert frø skal have en teske vand hver dag.

Nummer 5: Regntid og hedebløge - vand lidt hver dag, men pak bakken ind i igen.

Efter cirka syv dage skal I sammenligne bakkerne. Hvad er der sket? Udfyld skemaet:

Nummer	Forhold	Resultat
1	God regntid	
2	Ujævn regn	
3	Tørke	
4	Tørke og drypvanding	
5	Regn og hedebløge	

Bilag 9: En aktivitet om ulighed

Forslag til udsagn til brug i legen/spillet om ulighed. Du kan selv finde på flere udsagn eller vælge nogle af forslagene fra.

- Jeg skal ikke gå langt for at få vand.
- Jeg har en vandhane med vand derhjemme.
- Jeg har et køleskab.
- Jeg går altid mæt i seng.
- Min familie har mad, uanset om det regner, eller om der er tørke.
- Jeg har ikke pligter derhjemme.
- Når jeg har fri, kan jeg lave, hvad jeg har lyst til.
- Jeg kan komme i skole uden forhindringer på ruten.
- Jeg kan gå gratis til lægen.
- Jeg har mine egne skolebøger.
- I frikvarteret leger jeg.
- I frikvarteret spiller jeg bold.
- Hvis jeg vil spille bold i frikvarteret, har skolen en bold, jeg kan låne.
- Jeg kan få hjælp til mine lektier.
- Jeg har min egen skoletaske og et penalhus.
- Jeg har mit eget værelse.
- Jeg går til en fritidsaktivitet.

Bilag 10: Lav dit eget CO₂

Kan man se CO₂?

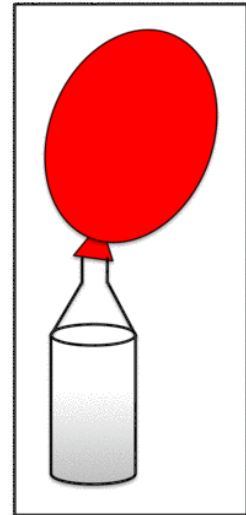
Nej, det kan man ikke. CO₂ er usynligt. Og det er lidt mærkeligt, når man snakker så meget om det.

Man kan lave sit eget CO₂. Her er opskriften.

Det skal du bruge:

- En skål
- Bagepulver
- Eddikesyre
- Balloner
- Sugerør
- En ½ liter flaske

Du blander 5 gram bagepulver med 20 milliliter eddikesyre. Det begynder at boble, og det er CO₂. CO₂ er tungere end luft, og derfor opfører det sig anderledes, når man laver forsøg. På den måde kan man "se" CO₂, selv om det er usynligt.

Forsøg 1 – mystiske sæbebobler:

Bland 5 gram bagepulver med 20 milliliter eddike i en skål. Lad det stå lidt. Pust sæbebobler ned i skålen med et sugerør. Hvad sker der, og hvorfor?

Forsøg 2 – en underlig ballon:

Lav CO₂ på samme måde som før, men brug et reagensglas eller en ½-liter flaske. Tag en ballon og sæt den fast på flaskens munding. Det CO₂, der dannes i flasken, presses op i ballonen. Når ballonen er stor nok, så tag den af, og bind en knude.

Pust en anden ballon op med munden, så den har samme størrelse. Hvad sker der med de to balloner, og hvorfor?

Inspiration:

Hvis I vil forklare eleverne om kulstofs kredsløb:

<https://skoven-i-skolen.dk/leksikon/kulstofs-kredsloeb>

Eksperimentariet har gode forklaringer på CO₂. Nederst på denne side er forskellige overskrifter, som kan være hjælpsomme:

<https://www.experimentarium.dk/klima/co2-er-en-tung-gas/>

